הלכה · משנה תורה · מפרשים · שורשי הים · ספר אהבה

שורשי הים על משנה תורה, הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה

רבי יצחק מאיו

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

שורשי הים על משנה תורה, הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה

רבי יצחק מאיו

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/שורשי-הים-על-משנה-תורה-הלכות-תפילין-ומזוזה-וספר-תורה/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611161422 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק ד 4
הלכה ח 4
פרק ז 14
הלכה א 14

פרק ד

הלכה ח

שורש אין מעבירין על המצות כשחולץ **אדם תפליו כו' לפיכך צריך להניח של יד למעלה כדי שיפגע בה תחילה כו'**. הנה מדברי רבינו מבואר יוצא דאפילו לא הוציא של ראש מן הכלי ללובשו כי אם פגע בשל ראש ומניחו להוציא של יד אפילו הכי איכא איסורא דאין מעבירין על המצוות דמה שפוגע בשל ראש צריך להוציאו ולהניחו בראשו וכשאינו מניח אותו בראשו ליקח של יד תחילה הוה ליה מעבירין על המצוות. ובכן יש לתמוה על מ"ש הרמ"ע מפאנו ז"ל סי' ל"ז וז"ל עוד הקשה לו לסופר השואל מה שהוגד לו מן ההזמנה שאנו נוהגים לפשוט רצועות שני הזוגות של תפילין אלא כולן של יד ושל ראש שתהיינה מוכנות לפנינו על השולחן בשעת הנחתן ולא תרבה ההפסקה בין של יד לשל ראש ואמר שהוא חושש בזה לאין מעה"מ הן אמת לא יטעה בזה קטן היודע לשמור תפלין שאביו יחנכנו בלי ספק דלא לעבורי דדרעא אטוטפתא אך ידוע ומפורסם שלא נאמרו דברים הללו אלא במי שנוטלן על מנת להניחן ונמלך ומעביר את זו לקיים את זו אבל אנו מכוונים בשעת הוצאתן מן הכיס שלא להניחן ולא לאחר שעה ולהזמנה בעלמא אנו נוטלין אותן בידינו ועל הרוב זאת ההזמנה היא בשעת שאנו פטורים ממצות תפילין כגון שעדיין לא קיימנו בעצמנו הכון לקראת אלהיך או דרחושי מרחשן שפתותינו בסדר קרבנות או בזמירות או שאנו לובשים תפילין דמר ומזמינים באותה שעה תפילין דמר להניחן אחר חליצת הראשונות ובכה"ג ליכא למיחש למידי אליבא דכ"ע עכ"ל וכבר ציין תשו' זאת מר"ן החביב בסימן כ"ה יע"ש ולפי דברי הרמב"ם ז"ל שלפנינו יראה הרואה שאין מקום למ"ש הרב שלא נאמרו דברים הללו אלא במי שנוטלן על מנת להניחן ונמלך כו' שהרי כשנותן של ראש בכיס על גבי תפילין של יד כשבא להוציא של יד ללובשו תחילה כשפוגע בשל ראש ודאי שאינו מכוין ללובשו אלא להבדילו מעל של יד ולוקח אותו של יד ולובשו וא"כ אין כאן איסור מעביר לפי דברי הרב ז"ל ואיך כתב הרמב"ם דבשפוגע בשל ראש ומניחו איכא איסורא דמעה"מ.

ואפשר דטעם זה שכתב הרב הוא לפי שיטת רש"י ודעימיה שסוברי' דמ"ש אעבורי דרעא אטוטפתא אסור לאו לענין נתינתן בכיס קאמר אלא לענין הנחתן שצריך להניח של יד תחילה ואחר כך של ראש ועל זה קאמר הרב שלא נאמרו דברים הללו כו' אמנם לפי שיטת הרמב"ם ודעימיה ודאי דליתא להאי טעמא אלא לדידהו צ"ל כמו שסיים וכתב ועל הרוב זאת ההזמנה כו'. ובזה מדוקדק מה שסיים וכתב ובכה"ג ליכא למיחש למידי אליבא דכ"ע ודוק.

עוד י"ל לדעת הרב ז"ל דמ"ש הרמב"ם דבשעה שהוא רוצה יפגע בשל ראש כו' הכוונה לומר שמא ישכח שהניח של ראש על של יד וסובר כשמניח ידו בכלי ששל יד הוא למעלה ויטלנו בידו ללובשו תחילה ואחר כך כשמוציאו לחוץ ורואה שהוא של ראש צריך להניחו ולהוציא אחר כך אותו של יד ובכן איכא איסורא דאין מעבירין כיון דמתחילה הוציאו להניחו ואחר כך הוא נמלך אמנם אם בתחיל' כשפוגע בשל ראש ידע שהוא של ראש ונטלו כדי להבדילו מעל של יד ליכא איסורא אמנם הראשון נ"ל עיקר ומכל מקום הא קשיא לי טובא על חילוק שחילק הרב ז"ל מההיא דמנחות פר"י דף ס"ד ע"ב עלה דמתני' דמצוה להביא מן הקרוב ואמרינן בגמ' מאי טעמא אבע"א משום דאין מעבירין על המצוות יע"ש ודוק.

והנה מדברי רבינו מבואר יוצא דכל שעבר והוציא של ראש תחילה צריך להניחה וליטול של יד ולהניחו תחילה אף דקעבר המצוה וכן כתב הרא"ש בתשובה כלל ג' סימן א' בהדייא. וכן כתב בפירושו להלכות תפילין דמייתי ההיא דיומא דף ל"ג דאמר רבא ש"מ מדר"ל אעבורי דרעא אטוטפתא אסיר ודחי פי' רש"י ואייתי פי' ר"ת בשם רבינו האיי שפירש דאסור להעביר ולהקדים ולתת של זרוע בתיק תחילה ולתת עליה של ראש כי יצטרך להסיר של ראש שפוגע בו תחילה כי אז יהיה זקוק להעביר על המצוות כשיניח תפילין כי יצטרך להסי' של ראש שפוגע בהן תחילה ולהניח של יד קודם של ראש הילכך צריך להניח בתיק תחיל' של ראש ועליה' של יד יע"ש וכן כתב המרדכי דצריך להניח של ראש תחילה כדי שלא יבא לעבור על המצוות יע"ש אמנם הרב הנמק"י ז"ל כתב וז"ל אעבורי דרעא כו' כלומר הנותן אותן בתיק אם נותן של יד תחילה ואחר כך נותן עליהם של ראש אסור לפי שכשירצה להניחן יזדמנו של ראש תחילה ויהיה צריך להניחן תכף קודם אותם של יד אף על פי שאינו הגון לעשות כן גם בתחילה עלה דאמ' ר"ל דאין מעבירין על המצוות כתב וז"ל ולא יניח המצוה שבא לידו תחילה כדי לעשות מצוה אחרת ואם כן אם בא לידו תפילין של ראש ראשונה אע"ג שראוי להניח של ראש אחרונ' כדי שכשיהיו בין עיניך יהיו שתים אפי' הכי כיון שנזדמנה לו של ראש תחילה יניחנה ואחר כך יניח של יד עכ"ל ועיין למרן ב"י ז"ל בא"ח סי' כ"ח יע"ש.

וראיתי להרדב"ז בשניות סימן תקכ"ט שנשאל במי שפגע בשל ראש תחילה כיצד יעשה אם מניח של ראש תחילה משנה סדר הנחתן ואם יניח של יד תחילה נמצא מעביר על המצוות והשיב כי זה מחלוקת הראשונים כי לפי מה שפי' רש"י בההיא דאעבורי דרעא אטוטפתא נראה דדוקא כשבא של זרוע תחילה הוא דאסור להעביר ולהניח של ראש אבל כשפגע בשל ראש תחילה מניחו תחילה ולפי מ"ש התוס' בשם ר"ת ובשם רבינו

האיי ז"ל אפילו כשפוגע בשל ראש תחילה צריך להעביר וזו דעת הר"מ במז"ל ודבריהם דברי קבלה ואין צריכין חיזוק ע"ש ולא ידעתי למה לא העלה גם כן דברי הנ"י ז"ל על דל שפתיו שאף על פי שפירש האי דאעבורי דרעא אטוטפתא כעין מ"ש ר"ת בשם רבינו האיי ז"ל ודלא כפי' רש"י אפילו הכי סוב' דכשפוגע בשל ראש תחילה צריך להעבירו ולהניח של יד תחילה.

עוד כתב דלשיטת התוס' והרמב"ם טעמו של דבר שמע' על המצוות ולהניחן כסידרן ולא להפך הוא משום דמאן דשני סדר הנחתן עבר אדאורייתא דכתיב וקשרתם והיו לטוטפות והא דאין מעבירין על המצוות הוא מדרבנן ואסמכוה במכילתא מושמרתם את המצות קרי ביה את המצוות שלא תמתין לו עד שתחמיץ ותתיישן יע"ש ודבריו תמוהים בזה דמדברי התוס' שם ביומא דל"ג ד"ה אין מעבירין על המצוות משמע בהדייא דהא דאין מעבירין על המצוות איסורא דאורייתא הוא דהוקשה להם שם דלמה לי קרא דאשר פתח אהל מועד ללמד דשיירי הדם של חטאות הפנימיות היה שופך על יסוד מערבית של מזבח העולה שהוא מזבח החיצון דפגע ברישׁ' ביציאתו מן ההיכל תיפו' לי' מטעמא דאין מעבירין על המצוות יע"ש ואם איתא דאיסורא דרבנן הוא מאי קושיא הא קרא אצטריך למימר דהוי מן התורה גם מההיא דפ' הוציאו לו דף נ"ח ע"ב דאמרי' אמר לך ר"ע מדינא בההוא קרן דפגע ברישא בההוא עביד ברישא דאמר ר"ל אין מעה"מ ואמאי לא עביד משום דהאי ויצא אל המזבח עד דנפיק מכוליה מזבח וכיון דיהיב בההוא קרן הדר אתי להו' קרן דאיחייב למיתב ברישא יע"ש משמע דהא דאין מעבירין עה"מ דאורייתא היא ואולי מדרבנן קאמר דמחייב בהכי דמדאורייתא אפשר דאין סדר להזאות שבקרנות. ומ"מ מדברי התוס' משמע דהוי דאורייתא ולהכי הוקשה להם למה לי קרא וכ"כ ג"כ בזבחים דנ"א ד"ה אשר ובמנחות דס"ד ע"ב ד"ה אבע"א ובפ"ק דמגילה ד"ו ד"ה מסתבר יע"ש הפך מ"ש הרב דהוא דרבנן. והנלע"ד בהרב ז"ל משמע ליה דאף התוספות ז"ל משמע להו בהא דאין מעבירין על המצוות הוי דרבנן כיון דלא נפקא להו הכי אלא מדרשא דושמרתם את המצוות ומה שהקשו דלמה לי קרא דאשר פתח אהל מועד לאו דרשא גמורה היא אלא אסמכתא בעלמא דעיקר קרא איצטריך למדרש ולמעט יסוד ממזבח הפנימי כדאיתא בפר' איזהו מקומן דנ"א ע"א עלה דת"ר אל יסוד מזבח העולה ולא יסוד מזבח הפנימי ופרכינן הא אצטריך לגופיה ומשנינן מאשר פתח אהל מועד נפקא יע"ש בפי' רש"י ז"ל והתוס' שם בע"ב בד"ה ה"ג כתבו ואע"ג דדרשינן ליה לעיל ליסוד מערבי תרתי ש"מ עכ"ל נמצא דעיקר קרא אצטריך לגופיה ולמעט יסוד ממזבח הפנימי אבל שיהיה ביסוד מערבי שכנגד הפתח דרשא דרבנן היא ואסמכתא בעלמא ועל

זה הוקשה להם דתיפוק ליה מדר"ל דאין מעה"מ ולמה ליה למסמך ולמדרש קרא דאשר פתח אהל מועד להכי וע"ז תירצו בזבחים דנ"א דאצטרי' הש"ס למדרש אקרא ולמסמך דאשר פתח אהל מועד להכי אתא לקבוע מקום אשפיכות שירים כלומר דאפילו עבר מיסוד שכנגד הפתח ובא אל יסוד אחר צריך לחזור ולבא אל יסוד מערבי ולשפוך שם והן הן דברי התו' בפ"ק דמגילה ד"ו ע"ב ד"ה מסתבר במה שתי' בשם רבינו יאודה וז"ל דאי לאו קרא הו"א דאין מעה"מ לכתחילה הא דיעבד שרי כו' יע"ש ועיין להרב ב"ד בדין זה שלפנינו שעמד על דברי התוס' הללו דמגילה והנכון לע"ד הוא מה שכתבתי.

ועפ"י האמור מינח ניחא לי מה שקשה טובא במה שהוקשה להם להתוס' שם ביומא דף ל"ג ע"ב ד"ה אעבורי דרעא על מה שפרש"י ז"ל דהיינו בשעה שמניחן דצריך להקדים של יד שלא לעבור על המצוות דביה פגע ברישא והוקשה להם דמה לי טעמא מדר"ל דאין מעבירין עה"מ תיפוק ליה מקרא דוקשרתם והיו לטוטפות דסדר הנחתן של יד תחילה יע"ש.

וקשה טובא דאדרבא תיקשי להו למה לי קרא ללמד סדר הנחתן ת"ל מדר"ל דאין מעבירין על המצוות וכמו שהוקשה להם בדיבור הקוד' דלמה לי קרא דאשר פתח אהל מועד ולמה זו הוקשה להם איפכא הכא אמנם ע"פ האמור הנה נכון דהא דר"ל אינו אלא מדרבנן וסדר הנחתן הוא מדאורייתא לומר דאם עבר ונתן של ראש תחילה יעבירנו וכמ"ש הרדב"ז ז"ל ולעיל לא הוקשה להם למה לי קרא דאשר פתח אהל מועד אלא משו' דמשמע להו דאותה דרשא אינו אלא אסמכתא בעלמא וכמדובר ודוק. ושוב ראיתי להרב החסיד כמוהר"י אלגאזי בס' ארעא דרבנן ס"א הוקשה לו דברי התוס' הללו דיומא דמדבריהם בההיא דאעבורי דרעא משמע דס"ל דא"מ עה"מ מדרבנן מדכתבי דאם פגע בשל ראש צריך להעבירו כו' ואלו ממ"ש בדבור הקוד' משמע דס"ל דהוי דאורייתא יע"ש ואשתמיטתיה מ"ש הרדב"ז בח"ב סי' תקכ"ט יע"ש ועיין עוד מה שהוקשה לו בדברי התוס' למה זה לא הוקשה להם בסוגייא דמגילה ל"ל קרא דבכל שנה ושנה למ"ד א"מ עה"מ ואשתמיטתיה דברי הרב בני דוד בפ"ד מהלכות תפילין שעמד בזה.

ודע שדברי התוס' הללו דמגילה ד"ו ודיומא דל"ג ודזבחים דנ"א ודמנחות דס"ד שכתבו דרש"י לא גריס דביה פגע ברישא אלא מקרא דאשר פתח אהל מועד נפקא כו' אשתמיטיה להרא"ם ז"ל בביאורו בפ' ויקרא עמ"ש רש"י בד"ה אל יסוד מזבח העולה שכתב זה יסוד מערבי שכנגד הפתח האחר שפי' דברי רש"י דמגופיה דקרא דאשר פתח אהל מועד דרשינן שהוא יסוד מערבי כתב אבל בזבחים פ' אז"מ דרשו לקראי דהעולה ואשר פתח אהל מועד חד לגופיה וחד למעוטי מזבח הפנימי כו' וטעמ' דיסוד מערבי

כבר אמרו שם משום דכי נפיק מא"מ למזבח העולה ביסוד מערבי פגע ברישא ואין מעבירין על המצוות ולפי זה המפרש דברי רש"י במ"ש שהוא כנגד הפתח דביה פגע ברישא צ"ל שאין זה פירושו של אשר פתח אהל מועד דקרא דההוא פירושו של מזבח הוא ומאמר הרב הוא טעם אל יסוד המערבי והוא מ"ש בגמ' פ' אז"מ מ"ט דאמר קרא אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד היכא דפגע ברישא עכ"ל וכל זה הוא היפך מ"ש התוס' דרש"י לא גריס האי מילתא דביה פגע והכריחו כדבריו מתוך הסוגיא והרב ז"ל תפס עיקר זאת הגירסא ולא העלה על דל שפתיו דברי התוספות שהכריחו דליתא להאי גירסא. ואין ספק דהרב ז"ל דחקו לתפוס זאת הגירסא דמאחר דעיקר קרא דאשר פתח אהל מועד אצטריך לגופיה ללמד על המזבח החיצון שיהא כשר לא אייתר לן קרא ללמד על יסוד מערבי. אמנם כבר כתבנו דהתוס' ז"ל הוקשה להם כן בד"ה הכי גרסי' וכתבו דתרתי ש"מ. ושוב ראיתי להרב המובהק כמוהר"ח מודעי נר"ו בחי' על חידושי הריטב"א ז"ל השייך לדנ"ט עמד על דברי הרא"ם ז"ל הללו יעו"ש ועיין במה שאכתוב לקמן בס"ד.

ולדידי תמיה לי עוד על הרא"ם ז"ל וגם על התוס' דמה להם לבקש טעם מהיכא נפקא לתלמודא מקרא דאשר פתח אהל מועד ללמד שהוא יסוד מערבי מאחר דקרא אצטריך לגופיה ללמד על המזבח החיצון שיהא כשר ומר אמ' דתרתי ש"מ ומר אמר מטעמא דאין מעבירין על המצוות ולמה לא אמרו דהא דדרשינן ליה ליסוד מערבי נפקא לן מקרא יתירה דאשר פתח אהל מועד האמו' בפר העדה דמאחר דכתיב בפר כהן משיח אשר פתח אהל מועד לגופיה דכשר ביסוד מזבח החיצון ומזבח העולה למעט יסוד הפנימי ומזבח העולה דפר העדה לומ' דאין יסוד למזבח החיצון אייתר אש' פתח אהל מועד דפר העדה ללמד על יסוד מערבי. ובגמרא לא אמרו דאיצטריך לגופיה אלא באותו האמור בפר כהן משיח הכתוב תחילה וכי דרשינן ליסוד מערבי הוא האמור בפר העדה וזהו שרש"י ז"ל בפי' התורה לא כתב דרשא זו דאשר פתח אה"מ זה יסוד מערבי שהוא כנגד הפתח אלא בפתח אוהל מועד הכתוב בפר העדה ולא כתב כן באותו האמור בפר כהן משיח משום דההוא אצטריך לגופיה כמ"ש בגמ' זה נלע"ד אמת ויציב ודברי הרא"ם והתוס' צל"ע.

וראיתי בס' ידי אליהו דפ"ט ע"א עמד על דברי התוס' דפ"ק דמגילה יעו"ש וגם הוא לא ראה דברי התוס' דזבחים דנ"א ודמנחות דס"ד ודיומא דל"ג שכתבו דלא גרסינן בגמ' ההוא דפגע ברישא יע"ש. עוד ראיתי לו ז"ל שם ע"ב וע"ג עמד עמ"ש הרא"ם וז"ל וא"ת העולה למה לי לכתוב קרא אל המזבח אשר פתח אהל מועד ותירץ דאי לאו העולה הו"א

דבמזבח הפנימי קמיירי וכו' דכתב ע"ז הרב הנז' וז"ל ואיכא לאקשויי דהרי בגמ' אמרו דשפיכה במזבח החיצון דהיינו לגופיה מאשר פתח אהל מועד נפקא כלומר והעולה למה לי ואי לדבריו דאשר פתח אהל מועד איכ' למשמע נמי מזבח הפנימי אי לא כתיב העולה לא תירצו בגמרא ולא מידי עכ"ל ולא קשיא מידי דתלמודא דלא דריש קרא דאשר פתח אהל מועד ללמד על יסוד מערבי כמ"ש הרא"ם לקמיה קאמר שפיר כיון דבכתוב איכא תרי מיעוטי דבתר דכתיב מזבח העולה כתיב נמי אשר פתח אהל מועד והוה ליה כאלו כתיב מזבח העולה שני פעמים ודאי דדרשינן חד לגופיה וחד למעוטי היסוד של מזבח הפנימי דאי לא תימא הכי לימא מזבח העולה ותו לא ודרשא דיסוד המערבי אתי מדר"ל דאין מעבירין על המצוות כמ"ש הרא"ם לקמיה ולא אתי מקרא גופי' דאשר פתח אהל מועד דקרא לגופיה אצטריך אמנם לפום מאי דסליק אדעתיה דהרא"ם ז"ל דר"ש מקרא גופיה דאשר פתח אהל מועד קדריש יסוד מערבי של מזבח החיצון ולא אצטריך קרא לגופיה למעט מזבח הפנימי הוקשה לו שפיר דלמה לי מזבח העולה לכתוב לבד אל המזבח אשר פתח אהל מועד ותו לא לזה תריץ יתיב שפיר דמזבח העולה אצטריך לעולם שלא נטעה שהוא יסוד המזרחי של מזבח הפנימי ודוק.

עוד כתב הרב הנז' וז"ל ועוד הוקשה לי דלעיל בפרשה זו עצמה בפסוק אשר פתח אהל מועד שכתב רש"י ולא בזמן שהוא מפורק כתב שם הרב לענייננו דסתם מזבח הוא החיצון דאלו מזבח הפנימי אינו נקרא מזבח סתם אלא מזבח הקטורת או המזבח אשר לפני ה' או אשר באהל מועד והכא כתב סתם הוה אמינא שהוא מזבח הפנימי וצ"ע עכ"ל והא נמי לא קשיא דשאני הכא דקודם לכן קעסיק קרא במזבח הפנימי וכשסיים ואמר ואת כל הדם ישפוך אל יסוד המזבח אשר פתח אהל מועד דהיינו המזבח דקעסיק ביה ופתח אהל מועד היסוד המזרחי שנו העומד אצל פתח אהל מועד ודברי הרא"ם הם במזבח סתם דלא עסיק ביה קודם לכן בו והוא ברור.

ודע דעל מה שהוקשה להם להתוס' ביומא דף ל"ג ובזבחים דנ"א ובמנחות דס"ד ובמגילה ד"ו ע"ב דלמה לי קרא דאשר פתח אהל מועד ללמד על היסוד המערבי דתיפוק ליה מדר"ל דאמר אין מעבירין על המצוות תירצו התוספות שתי תירוצים בזבחים ומנחות תי' וז"ל וי"ל דלא שייך אין מעבירין על המצוות אלא כשיש ב' מצוות לפניו כגון דישון מזבח הפנימית ומנורה או כגון מצות קרבנות שאינו יודע מהיכן יתחי' אבל לקבוע מקום אשפיכו' שיריים לא קבעינן מהאי טעמא אי לאו דגלי קרא בהדיא עכ"ל וכוונתם לע"ד דבשתי המצוות או בשתי מקומות שייך טעמא דאין מעבירין על המצוות לאקדומי המצוה או להקדים המקום לכתחילה אבל אם עבר ולא הקדים והתחיל במצוה שניה או

למקום השני שהיה ראוי לאחרו לא אמרינן שיניח אותה המצוה ויתחיל מן הראשונה וכן במקום לא אמרינן שיניח אותו המקום הבא למקום הראשון דאין מעבירין אמרו לכתחילה והשתא דעבר עבר ולא יתוקן הענין במה שיחזור לראשונות ועוד דהשתא שבא לידו המצוה השניה לפנינו או המקום השני יניחנו לעשות איכא איסורא דאין מעבירין אמנם כשהמצוה היא אחת כשפיכת שיריים אל יסוד המזבח אי לאו דגלי קרא דאל פתח אהל מועד שמקום שפיכתו הוא ביסוד מערבי אנן בדידן מטעמא דאין מעבירין הוה אמינא דראוי להקדים ולשפוך ביסוד מערבי משום אין מעבירין אמנם אם לא שפך שם ועבר אל יסוד אחר משו' ט' דא"מ ל"א שיחזור אל יסוד מערבי לשופכו שם אלא משום קרא דאל פתח אהל מועד דגזרת הכתוב הוא ששם תהיה מצות השפיכה של השיריים ולא במקום אחר אמרינן שיחזור אל יסוד מערבי וישפוך שם ולהכי אצטריך האי דרשא ולא נפ"ל מדר"ל זה נראה לי ברור בכוונ' דבריהם.

ואפשר שהן הן הדברים שכתבו התוס' ז"ל בפ"ק דמגילה ד"ו ע"א ד"ה מסתבר בשם ר"י וז"ל ור"י תירץ דאי לאו קרא הוה אמינא דאין מעבירין לכתחילה הא דיעבד שרי מש"ה אצטריך דאסור בדיעבד עכ"ל וכוונתם למ"ש ועיין להרב בני דוד בה' תפילין ד"ב ע"ג יע"ש ובמה שאכתוב לקמן ד"ה ומ"מ. עוד תירצו ביומ' דל"ג וז"ל וי"ל דלא שייכ' דר"ל אלא היכ' דבעי' למעבד תרווייהו שיש להקדי' ההוא דפגע ברישא אבל היכ' דלא עבדי' אלא חד לא גמרי' מיניה לתדיר לחודיה ולא נעביד לשאינו תדיר עכ"ל. וכוונתם מבוארת דלהכי אצטריך תלמודא לקרא דאל פתח אהל מועד ללמד על היסוד מערבי דאי לאו קרא הוה אמינא שהשפיכה היא של שיריים הפנימי ביסוד הדרומי של מזבח החיצון כי הוא תדיר לשפיכת השיריים של כל הדמים הניתנין במזבח החיצון דביה פגע ברישא בירידתו מן הכבש כדאיתא בפרק איזהו מקומן דנ"א וביומא דנ"ט ע"א וכיון שהוא תדיר לשפיכת השיריים החיצונים הוה אמינא דאף שיריים של הפנימים נמי שם הוא דאף דביסוד מערבי פגע תחילתו מן ההיכל ואין מעבירין על המצוות כל כי הא דאיכא תדיר לא משגחינן באין מעבירין ואמרינן דסתמא סמך רחמנא אתדיר ושם הוא מקום מצוותו ואין כאן משום אין מעבירין כיון דמסברא אמרינן דמקום מצוותו הוא התדיר מאי מעבירין איכא להכי אצטריך קרא ללמד דלא נשגיח בתדיר ועיין להרב בעל מכתם לדוד חי"ד סימן מ"ו דקי"ט ע"מ.

ומ"מ בין ממה שתירצו בזבחים דנ"א ובמנחות דס"ד ובין ממה שתירצו ביומא דף ל"ג מבואר דס"ל להתוס' דאף במצוה אחת שייך ההיא דר"ל דאין מעבירין על המצוות לקיים אותה מיד שבא לידו ולא לאחרה לזמן אחר וכן אם תלויה במקום כשפיכת שיריים

ביסוד דאין מעבירין אותה ממקום שפגע ברישא לולי היכא דאיכא טעמא לאחרה כגון היכא דעבר כבר ממקום הראשון או היכא דאיכא טעמא לאחרה כגון שהמקום השני הוא תדיר ובפ"ק דמגילה ד"ו ע"ב ד"ה מסתבר כתבו לתרץ בשם יש מפרשים דלא שייך אין מעבירין על המצוות אלא דוקא היכא שיש לפניו שני מצוות שיש לעשות קודם אותה שפגע ברישא ולא במצוה אחת וכתבו וז"ל וזה אינו דהכא ליכא אלא מצוה אחת דהיינו קריאת המגי' באדר ולא ידענו אם באדר ראשון או ב' וקאמר ר"א בר יוסי דחייב בא' משום טעמא דאין מעבירין על המצוות יע"ש.

ולא ידעתי למה לא הכריחו ג"כ מההי' דמנחות דס"ד ע"ב עלה דמתני' דמצות העומר להביא מן הקרוב ואמרינן בגמ' מ"ט אבע"א משו' כרמל ואבע"א משום דאין מעבירין עה"מ וכתב רש"י ד"ה אין מעבירין והילכך כשיוצא מירושלים לבקש עומר אותה שמוצא ראשון נוטל דאין מעבירין על המצות עכ"ל. ונראה לע"ד ליישב זה בהדק עוד מה שהק' הר"ב בני דוד בפ"ד מהלכות תפילין בעיקר תירוץ זה דמה סברא היא זו אדרבא איפכא מסתבר' דאמאי דחה המצוה על חנם כו' ונדחק ליישב יע"ש ולכן נראה לע"ד דודאי הי"מ הללו אזלי ומודו שאם בשני מצוות יש לעשות אותה שפגע ברישא משום אין מעבירין כ"ש במצוה אחת שידוע זמנה או מקומה דאם בא לידו המצוה שצריך לקיימה באותו זמן או באותו מקום ואית בה משום אין מעבירין על המצוות והיינו ההיא דמנחות דמצוה להביא מן הקרוב דכיון שהגיע זמן קצירת מצות העומר מיד כשיצא מירוש' חייב לקיים המצוה באותה שמוצא ראשון דאין מעבירין על המצות אמנם הם ז"ל לא כתבו אלא במצוה אחת התלויה בזמן או במקום כל שאין ידוע זמנה או מקומה כההיא דשפיכת שיריים ביסוד המזבח שאם לא היה מפרש הכתוב יסוד מערבי וקאמר סתם אל יסוד המזבח אנן בדידן היינו אומרים שמצות שפיכת השיריים אל היסוד אין בה משום אין מעבירין כיון דמספ"ל איזה יסוד הוא עיקר מצוותו מה שירצה יעשה א"נ פעמים בזה ופעמים בזה. א"נ קצת שפיכ' ביסוד זה וקצת ביסוד זה דכיון דלא ידעינן עיקר מצוותו היכא אין בידינו להכריח משום אין מעבירין כיצד היא עיקר מצוותו ומה שירצה יעשה והו"א דמצוה זו תלויה ברצון השופך א"נ כדאמרן פעמים בזה כו' ולהכי אצטריך קרא לגלויי עיקר מצוותו היכן היא ואפשר שזו היתה כונת התוס' בזבחים דנ"א ובמנחות דס"ד במ"ש דאי לאו קרא דאת פתח לא קבעי' מקום אשפיכת שיריים יע"ש ובמ"ש לעיל מזה וע"ז הוקשה להם להתוס' דאם איתא דכל דלא גילה הכתוב זמן המצוה ומקומה לא קבעינן אנן זמן הבא ראשון או מקום ראשון מטעם אין מעבירין דכל כה"ג ליכא משום אין מעבירין היכי קאמ' תלמודא הכא במגילה דטעמיה דר"א ב"י מסתבר

דבאדר ראשון קאמר משום טעמא דאין מעבירין על המצוות והלא כיון דבכתוב ליכא גילוי על הזמן דאפ' לפרש הכתוב כרשב"ג נמי דאדר שני קאמר קרא תו ליכא טעמא דאין מעבירין למימר ולהכריח דבאדר ראשון קאמר דשפיר איכא למימר דמעיקרא כך היתה התקנה באדר ב' או באיזה אדר משניהם א"נ בזה ובזה וכיון דכך היתה עיקר התקנה מאי אין מעבירין איכא אלא ודאי דכל דמספ"ל בעיקר המצוה באיזה זמן הוא עיקרה של מצוה יש בידינו להכריח דודאי בזמן הבא ראשון הוא וכן בתלויה במקום יש בידינו להכריח דבמקום הבא ראשון הוא משום טעמא דאין מעבירין וא"כ הדרא קושיא לדוכתא למה לי קרא דאל פתח אהל מועד זה נ"ל ברור בכוונת דבריהם ז"ל ודוק.

עוד תירצו התוספות שם במגילה א"נ נראה דמטעם אין מעבירין לא חזינן אלא דכל מערבי של מזבח כשר אבל יסוד לא חזינן דצריך משום הכי אצטריך קרא לאשמועינן עכ"ל וכתב ע"ז הר' ידי אליה דפ"ט ע"א וז"ל הק' המק' דפשיטא דכשהקשו התוס' למה לי קרא ת"ל כו' לא הקשו אלא דלשתוק מאשר פתח אהל מועד שהוא המורה על יסוד מערבי שהוא כנגד הפתח לאפוקי רוח אחר דתיפוק ליה מאין מעבירין וכו' וא"כ מהו זה שתירצו אבל יסוד לא חזינא דצריך שאין לו מובן כלל וע"ש מה שנדחק לתרץ. והנלע"ד דהתוס' ז"ל עיקר קושייתם לא היתה על עיקר הכתוב למה לי אל פתח אהל מועד דהא עיקר קרא לגופיה איצטריך כדאמרינן בגמרא אלא עיקר קושייתם היא על הש"ס כי בעי טעמא דמתני' למה זה שירי הדם היה שופך על יסוד מערבי למה הוצרך לאתויי קרא דאל יסוד המזבח אשר פתח אהל מועד לימא טעמא משום דאין מעבירין על המצוות לזה תירצו דתלמודא לא מייתי האי קרא אלא ללמד דשפיכת שיריים צריך שיהא ביסוד של מזבח העולה ומשום דאין מעבירין על המצות ממילא צריך שיהיה ביסוד מערבי ולא מתיבת פתח אהל מועד יליף לה להא דיסוד מערבי זה נ"ל כוונת דבריהם ז"ל ואולם ביומ' וזבחים ומנחות הכריחו מתוך הסוגיא שם דמתיבת פתח אהל מועד יליף עיקר מילתא דיסוד מערבי ודחו הגירסא דגרסי בגמרא בההוא דפגע ברישא וכאן בתירוץ זה כנראה לא השגיחו במה שהכריחו שם דאפשר לומר כמ"ש הריטב"א בחידושיו ליומא דנ"א ע"א ד"ה אף ירידתו מן הכבש בסמוך לו וז"ל פי' נקט האי טעמא אפילו למאן דלית ליה טעמא דאין מעבירין על המצות תיפוק לי דכי פגע ביסוד דרומית פגע ברישא יע"ש.

ואין ספק אצלי דהרא"ם בביאורו לפר' ויקרא בשיטה זו של הריטב"א ז"ל והתוס' דמגילה קאי ומשו"ה שם בד"ה אל יסוד מזבח העולה תפס עיקר גירסא זו דגרסינן בגמרא בההוא דפגע ברישא ולא עשה עיקר ממ"ש התוס' בזבחים וביומא דלא גרסי' לה להאי גירסא ועיין במ"ש לעיל בד"ה ודע ודוק. ודע שהרב מ"ל בריש ה' מגילה הביא מ"ש

הר"ן בענין עיירות המסופקות אם הם מוקפות חומה מימות יהושע בן נון או לא שהורו הגאונים שהולכין בהם אחר רוב עיירות שרובן אינן מוקפין וקורין בהם בי"ד וסיים ועוד שאפילו תאמר שהוא ספק שקול הו"ל ס' של דבריהם ולקולא ונמצא פוטרו בשניהם ומבטל ממנו בודאי מקרא מגילה לפיכך קור' בראשון ופטור בשני ע"כ ופי' הר"ב מ"ל כוונת דבריו דכיון דמן הדין הוי ס' של דבריהם ולקולא אלא דלא אפש' למיזל לקולא דא"כ נמצא אתה פוטרו בשניהם דבכל יומא ויומא איכא למימר שמא אינו חייב ביום זה משו"ה אמרינן דיקרא בא' ופטור בשני משום דהוי ספק של דבריהם דשמא נפטר במה שקרא בראשון ומאי דאמרי' דיקרא בראשון הוא משום דכיון דעכ"פ צריך לקרות יום א' או בי"ד או בט"ו צריך לקרות בי"ד דתכף שבאה המצוה לידו צריך שיקיימנה והוקשה לו להרב מההיא דאיבעייא לן בפרק התכלת דמ"ט תמידין דלמחר ומוספין דהאידנא איזה מהם עדיף תמידין עדיפי שכן תדי' א"ד מוספין עדיפי דהו"ל שכן מקודש ולא איפשיט' ופסק רבי' בספ"ח מהל' תמידין שאם ירצו יקריבו למוסף היום ואם ירצו להניחם למחר לתמידין יניחו ואמאי הא כיון דמספ"ל איזה מהם קודם שיקריבו אותם למוסף היום שהיא המצוה שבאה לידו תחילה והוא ז"ל תריץ יתיב וז"ל ונר' דלא דמי דשאני מצוות חלוקות כגון תמידין ומוספין דמספ"ל איזה מהם עדיף וכיון דלא ידעינן הרשו' בידו לעשות המצוה שירצה אבל במצוה אחת דלא ידעינן אם יקיימנה היום או למחר ובקיום יום אחד סגי פשיטא דאמרי' ליה שיקיימנה היום ולא יניחנה עד למחר עכ"ל.

ולא נתקררה דעתי בחילוק זה דמה לי מצוה אחת דמספ"ל אי זמנה היום או למחר דאמרינן דכיון דמשום ספיקא בקיום יום א' סגי פשי' דאמרינן ליה שיקיימנה היום ולא יניחנה למחר ומה לי ב' מצוות דמספ"ל איזה מהם ראוי שתדחה לחברתה ואם קיים אחת ודחה האחרת מה שעשה עשוי דומייא דמצוה אחת בב' ימים דמספ"ל באיזה יום משניהם הוא עיקר המצוה דבקיום אחד משניהם סגי א"כ ה"נ למה לא נאמר לו שיקיים המצוה הבאה לידו תחילה היום ולא ידחה אותה כדי לקיים אותה דלמחר כיון שאם עשה הוא מעצמו כן מה שעשה עשוי ולמה זה נניח אותו לרצונו ולדחות מצוה דהיום ולקיים אותה דלמחר כיון דהוא ואנן לא ידעינן איזה מהם עדיף לדחות חדא מקמיה חבירתה. ולכן הנלע"ד דשאני ספיקא דמוקפות חומה מימות יהושע בן נון דספק זה אינו תלוי ידיעתו בסברא אלא בעדות מה שאי אפשר בזמנינו לברר הילכך אמרי ליה שיקרא היום משא"כ בספק דתדיר ומקודש איזה מהם עדיף דהדבר תלוי בסבר' הילכך הניחו הדבר ברצון המקריבין שאם לפי דעתו וסברתו תדיר עדיף מקריב אותם היום ודוחה את מוספין דלמחר ואם לפי דעתו וסברתו מקודש עדיף דוחה תמידין דהיום

לקיים מוספין דלמחר ואין כאן משום אין מעבירין על המצות כיון שאינו המצוה אלא לעשות מה שנראה לדעתו ולסברתו שהוא עדיף טפי. ועוד יש לחלק דבס' מוקפת חומה שהס'הזה וכולי היו להסתפק מתקני התקנה של קריאת המגילה בי"ד ובט"ו עצמן באחד מן העיירות ונמצא בזמנם ואם היה דעתם לומר דעיירות המסופקות יקראו באיזה יום שירצו היה להם לפרש או לרמוז בכתוב קריאתם של אלו כי היכי דתקינו י"ד לשאינן מוקפות וט"ו למוקפות דספק מוקפות יקראו באיזה מהם שירצו מדלא פירשו דבריהם בענין זה דלא תיקנו אלא י"ד וט"ו לבד אנו אומרים דודאי דעתם היה שלא יקראו אלא ביום א' לבד וביום י"ד משום אין מעבירין אמנם בההיא דתמידין דהאידנא ומוספין דלמחר שהספק דאיזה מהם עדיף הוא אצלינו אבל קמי שמיא ודאי גלייא איזה מהם עדיף וראוי להקדימו אין בידינו להכריח ולומר שיקריב היום וידחה למחר או איפכא כיון דמאן דעביד הכי אפש' דשפיר עביד ומאן דעביד הכי אפשר דשפיר עביד הילכך תלוי הדבר ברצון המקריבן כנלע"ד.

ואת זה ראיתי להרב המגיה כמוהר"י כולי ז"ל שכתב שעפ"י חילוק זה שכתב הר"ב מ"ל נראה ליישב ההיא דפ' התכלת עם דברי הר"ן גבי עיירות המוקפות במצוה אחת התלויה בימים לשתי מצוות חלוקות דחדא עדיפא מחברתא נתיישבו ג"כ דברי הרדב"ז בתשו' סימן י"ג שכתב על מי שנתן לו השר רשות לצאת מבית הסהר יום א' לשנה דוקא כדי להתפלל שראוי הוא שלא להחמיץ המצוה והקשה עליו מוהר"ץ בתשו' סימן ק"ו מההיא דפרק התכלת דלא אפשיטא יע"ש ועפ"י דברי הרב המחבר ל"ק מידי ועיין בלקט הקמח די"א ע"א ובס' דרך הקדש ד"ד ע"א שתירצו באופן אחר עכ"ל וכבר עמדתי על דבריו בשורש תלמוד גדול הל' ת"ת פ"ג ה"ד יעש"ב.

פרק ז

הלכה א

שורש איסור כתיבת ס"ת פרשיות פרשיות מ"ע **על כל איש ישראל לכתוב ס"ת לעצמו שנאמר ועתה כתבו לכם את השירה הזאת כו' שאין כותבין את התורה פרשיות פרשיות**. ע"כ. ומורינו הרב הגדול בס' עה"ח הוקשה לו דבגמרא משנו שירה לחודה ולא השגיחו להאי טעמא ותו דאמאי לא הוכיח הרמב"ם כדהוכיחו בש"ס האי שירה לחודה מאי סהדותא איכא עכ"ל.

ולעד"ן דבגמרא לא חששו להאי טעמא דרבינו ז"ל דהיא גופא קמיבעייא ליה דהאי קרא אשירה לחודה קאי ואי משום דאין כותבין את התורה פ"פ הא לא מכרעא דמאי

דמפשט פשי' לן דאין כותבי' את התורה פ"פ ה"מ למ"ד דתורה חתומה ניתנה ולאידך כיון דאדבק אדבק. אך למאי דבעינן למימר השתא דלא ניתנה תורה אלא למשה כו' וקרא דועתה כתבו לכם אשירה לחודה קאי איפכא שמעינן מינה דכותבין את התורה פ"פ אלא דלפום מסקנא דשמעתין פשיט אביי שפיר דכיון דאדבק אדבק וברור ולאידך דק"ל אמאי לא הכריח רבי' כדהוכיחו בש"ס הדבר ברור שרבינו לא קאי השתא לאגמרי לן מהאי קרא דכל ישראל מחוייבים לקיים התורה דאהא הוא דאצטריכו בגמרא למילף מהאי קרא אך הכרעת רבינו מהאי קרא הוא דמ"ע לכתוב ס"ת לעצמו אבל בקיום מצוותיה כל ישראל מחוייבים בה ודבר זה אין הכרעת הש"ס מכרעת דהא אשירה לחודה איכא למימר שפיר דקאי קרא ומאי סהדותא איכא כו' ליכא למימר הכא דאכל התורה תעיד כיון שהן מחוייבים בה וזה ברור אלא דקצת קשה דתלמודא גופיה אמאי לא דחי דלא ניתנה תורה דקאמר ר"ח היינו ליכתב ופשיט לה מהאי קרא דפסל לך כו' דמה פסילותן שלך אף כתיבתן שלך אבל בקיום מצוותיה כל ישראל מחוייבים בה דקרא דועתה כתבו לכם אשירה לחודא קאי וכמ"ש רבינו. ואפשר דאתייא הך סוגייא כמ"ד אין כותבין את התורה פ"פ דקרא דועתה ע"כ לאו אשירה לחודא קאי וכמ"ש רבינו ז"ל. א"נ קושטא השיבו והאי דמצדד אצדודי מעיקרא אשינויי אחריני אפשר דכפי שיטתו של מקשן השיבו שעיין בספר שמע יעקב בס' ארעא דרבנן אות ז' וכבר עמדתי על דבריו בדרושי.

עוד הוקשה לו להרב ז"ל בטעם זה שכת' רבינו לפי שאין כותבין את התורה פ"פ וכיון דמותר לכתוב את התורה ספרים ספרים כמ"ש שם רבינו ה' י"ד א"כ נימא דועתה כתבו לכם את השירה הזאת היינו ספר משנה תורה שיש בספר זה שירה זו ומנ"ל למימר דעל כל התורה קאמר.

ולע"ד יש ליישב עפ"י מ"ש רבינו ה' י"ד דאע"פ שמותר לכתוב את התורה כל ספר וספר בפני עצמו מ"מ אין שם קדושת ס"ת וכתב מרן שלמד זה רבינו ממ"ש בפרק הניזקין אין קורין בחומשין בצבור מפני כבוד צבור וכן כתב רבי' ברפ"י שם יעו"ש וכיון דקרא כתיב ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את ב"י וכתיב בסוף הפרשה וידבר משה באזני כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת עד תומם ע"כ לומר שכוונת כתבו לכם את השירה הזאת היינו ס"ת שיש בו שירה זו דאי שירה זו לחודא קאמר אי אפשר דהא אפילו ליחיד אין כותבין פרשה אחת לבדה. ואי בספר אחד קאמר הא אין קורין בצבור בחומשין מפני כבוד הצבור והכא קאמר ולמדה את ב"י וכתיב וידבר משה באזני כל קהל ישראל וכו' אלא ע"כ ס"ת שיש בו שירה זו קאמר ודו"ק ועפ"י האמור ממילא נדחית היא ראיית הרב הגדול מוהרימ"ט ז"ל בחא"ח סימן ג' עמ"ש הרי"ף ז"ל דכותבין

מגילה לתינוק להתלמד בה ותמהו עליו הר"ן והרא"ש שזה היפך מ"ש בגמרא בפרק הניזקין ד"ס בעא מיניה אביו מרבה מהו לכתוב מגילה לתינוק להתלמד בה תבעי למ"ד תורה מ"מ ניתנה תבעי למ"ד תורה חתומה ניתנה תבעי למ"ד תורה מ"מ ניתנה כיון דמ"מ ניתנה כותבין א"ד כיון דאדבק אדבק תבעי למ"ד תור' חתומה ניתנה כיון דחתומה ניתנה אין כותבין א"ד כיון דלא אפשר כותבין. א"ל אין כותבין ומה טעם לפי שאין כותבין ופרש"י לפי שאין כותבין ואפילו למ"ד מ"מ ניתנה כיון דאידבק אידבק וכתב הרא"ש וז"ל ואפשר דסבר הלכה כר"י דאמר תורה מ"מ ניתנה ולא חייש להא דאמר רבה כיון דאידבק אידבק דא"כ אפילו חומש לא ניכתוב כיון דאידבק ועוד ראה להקל משום דלא אפשר לכל עני שבישראל לכתוב תורה שלימה לבנו ע"כ וכתב עליו הרב דמ"ש דטעם הרי"ף משום דסבר ה' כר"י דאמר תורה מ"מ ניתנה כיון דלדידיה נמי מספקא לי' לאביי דילמא כיון דאדבק אדבק ורבה נמי א"ל אין כותבין לפי שאין כותבין ואי רבה פליג אר"י וס"ל תורה חתומה ניתנה מ"ט לא חשש לפסקו של רבה. ועוד דאפילו לר"י דאמר מ"מ ניתנה אין כות' זו כדפרכי' לר"י והכתי' לקוח את ספר התורה הזאת ומשני לבתר דאדבק תדע מדאמרינן בשלהי פכ"ג דסנהדרין אעפ"י שהניחו לו אבותיו לאדם ספר מצוה לכתוב משלו שנאמר ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ואי ס"ד כותבין מגילה בפני עצמה אימא שירה גרידתא אלא ה"ט לפי שאין כותבין פרשה אחת וכ"כ הרמב"ם פ"ז מה' ס"ת עכ"ל. ולפי האמור אין מכאן ראיה דאף לדידיה דרבינו דפליג אהרי"ף נמי תקשי כקו' הר"ב עה"ח דאימא אשירה שיש בה ספר משנה תורה כיון דשרי לכתוב חומש חומש אלא ע"כ לומר דס"ס אין בו קדושת ס"ת ואין קורין בו ברבים דקרא כתי' כתבו לכם דמשמע כתב הראוי לצבור דומיא דמרע"ה דכתי' וידבר משה באזני כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת עד תומם וא"כ מה"ט קאמר רבה דכתבו לכם את השירה היינו ס"ת שיש בו שירה דאי שיר' לחודא קאמר אע"ג דשרי לכתוב את התורה מ"מ אין בו קדושת ס"ת ואין קורין בו בצבור וקרא כתבו לכם קאמר כמדובר.

עוד כתב רבינו ואם כתבו בידו הרי הוא כאלו קבלו מהר סיני כו' וכל המגיה אפי' אות אחת הרי הוא כאלו כתבו כולו ע"כ. הכי איתא בפ' הקומץ רבה ד"ל אמר ר"י בר אבא אמר רב גידל אמר רב הקונה ס"ת מן השוק כחוטף מצוה מן השוק כתבו מעלה עליו הכתוב כאלו קבלו מהר סיני אמר רב ששת אם הגיה אפילו אות א' מעלה עליו הכתוב כאלו כתבו וכתב הרב הנמק"י וז"ל כחוטף מצוה וכו' פי' שאין לו שכר כ"כ כמי שטרח בכתיבתו ויש מקום למדת הדין לחלוק ולומר אלמלא שבא אליו בלא טורח לא היה עושה אותו. כתבו הוא בעצמו כאלו קבלו מהר סיני שיש למדת רחמים לומר כמו שטרח

טורח זה כן היה טורח ללכת במדבר כדי לקבל תורה מהר סיני כו' שמעינן מדבריו דלצאת ידי חובת מצות כתיבת ס"ת אין הפרש בין כתב ס"ת לעצמו לקונה מן השוק. ואין החילוק אלא לענין קבלת השכר אם מעט ואם הרבה דבקונה מן השוק שכרו מעט מפני שיש מקום למידת הדין לקטרג מה שא"כ בכות' לעצמו וכ"כ רש"י ז"ל וז"ל כחוטף מצוה מן השוק ומצוה קעביד אבל אם כתבו הוי מצוה טפי. אמנם מור"ם במפה סימן ע"ר כתב שאם קונה ולא הגיה הוי כחוטף ואינו יוצא בזה וכבר תמה על דבריו הר"ב ט"ז בסק"א בשם מ"כ יע"ש. ולע"ד אפשר ליישב דברי מור"ם עפ"י מ"ש הרב שלה"ג בפרק החובל עמ"ש הרי"ף ז"ל שם דההיא דתניא ושפך וכסה מי ששפך יכסה ומעשה בא' ששחט ובא חברו וכסה וחייבו רבן גמליאל עשרה זהובים וכתב הרי"ף דחיוב זה שחייבו ר"ג דינא הוא ולא קנסא וגמרינן מנה לדינ' אחרינא ואי הוה משום קנסא מקנסא לא ילפי' וכתב הרב שה"ג וכיון דמסקי' דדינא הוא ולא קנסא יעלה יפה מה שאמרו דאדם יכול למכור המצוות שלו ויעלו לאיש הקונה דהא יש לו ערך לאיש הקונה עשרה זהובים לאחד. מיהו דוקא למצו' שעתיד לעשות מועיל הקנין ולא למצוה שעשאה כבר יע"ש. ובכן אפשר דמור"ם ז"ל מיירי במי שקנה ס"ת לעצמו מחבירו שכתבו לעצמו וקיים בו כבר מ"ע דועתה כתבו לכם את השירה הזאת משו"ה כתב דאינו יוצא בו ידי חובתו כמ"ש הרשה"ג דמצוה שעשאה כבר לא יועיל בה קנין ומכירה ואפי' אם יתן איש את כל הון ביתו לקנות מצוה שעשה חבירו דאין ערך למצוה. ורש"י והרב הנמק"י מיירו בשקנה ס"ת מהסופר שכתבו מעיקרא למוכרו משו"ה ס"ל דיוצא י"ח בו אמנם אין לו שכר כ"כ כמי שטרח בכתיבתו כנלע"ד ובדרושי הארכתי עוד יע"ש.